

והפעם על: מי ה"נפגע"

מיצוי זכויות יעבץ ביטון עו"ד

מי התובע בשל פגיעת האיבה?

חוק התגמולים לנפגעי פעולות האיבה באתר מנעה סוציאלי לנפגעים אשר נפגעו בפעולות איבה בשתי קטגוריות מרכזיות. האחת היא פגיעת איבה אשר גרמה ל"נכות" לנפגע, והשניה היא כאשר נגרם מותו של אדם בפגיעת איבה. בכך מקביל החוק לשני חוקים העוסקים בנושא זה בכל הנוגע לנכי צה"ל ולמשפחות החיילים שנספו במערכה. שתי קטגוריות אלו יוצרות שתי קבוצות ראשיות של תובעים - נכים ו"בני משפחה", כאשר בני משפחה יכולים להיות גם בני משפחותיהם של הנכים (הגדרה זו משמעותית מקום שניתן לנפגע תגמול עבור בן משפחה).

הנכים הם נפגעים אשר עקב פעולת האיבה נגרמה להם "נכות" כפי שהיא מוגדרת בחוק. בני המשפחה הם אלו העונים על הגדרת "בן-משפחה" כפי שמוגדר בחוק. נדון בהגדרות אלו על מנת להבין מי הם התובעים אשר יכולים להיכנס בדלת זו.

"נכות"

נכות מוגדרת כאיבוד הכושר לפעול פעולה רגילה, בין גופנית ובין שכלית, או פחיתות של כושר זה, שבאו לנפגע כתוצאה של מחלה, או חבלה, או החמרת מחלה, שארעה עקב פגיעת איבה.

הגדרה זו היא פשוטה לכאורה אך טומנת בחובה דיון קשה ומעמיק בדבר הקשר שבין המחלה או החבלה או החמרת המחלה לבין פגיעת האיבה. ההחלטה בעניין זה נתונה לפקיד התביעות של המוסד לביטוח לאומי בהתאם להחלטת הפרק העוסק בהגשת תביעות בסעיף 15 לחוק התגמולים, אך בהתאם לאמור בסעיף 5 לחוק, המכנה לסעיפי חוק הביטוח לאומי, העוסקים בקביעת דרגת נכות, נתונה סמכות קביעת הקשר של הנכות הנוספת או החדשה לנכות קודמת וקביעות רפואיות בידי הועדה הרפואית.

הועדה הרפואית אשר קובעת דרגת נכותו של נפגע בפעולת איבה, קובעת גם אם הנכות היא תוצאת המגיעה או שאינה קשורה לפגיעת האיבה. מאחר ופגיעת האיבה ככלל היא אירוע חד פעמי חד ומידי, הרי שניתן לבחון את המצב הרפואי קודם לאירוע ואת המצב לאחריו ולהשוות ביניהם; אך על פי כן יתכנו סביב קביעה זו מחלוקות רבות. מחלוקות אלו ידונו בפרק העוסק בקביעת דרגת הנכות על ידי הועדה הרפואית.

"בן משפחה"

הגדרת "בן משפחה" של נפגע מחולקת לשניים. לבן משפחה של נפגע שנפטר עקב פעולת האיבה ולבן משפחה של נפגע שנותר נכה עקב פעולת האיבה. הגדרת בן משפחה משמעותית לא רק במקום בו בן המשפחה עצמו מקבל תגמול כנפגע, אלא גם מקום בו הנפגע מקבל תגמול עבור "בן-משפחה".

הגדרת **בן משפחה של נכה** שאובה מחוק הנכים בשינויים המחויבים. על סמך ההגדרה בחוק הנכים ניתן להגדיר בן משפחה של נכה נפגע פעולות איבה כאחד מהבאים:

- אישה, ובכלל זה אישה הגרה יחד עם הנכה והידועה בציבור כאשתו.
- ילד - ובכלל זה ילד חורג וילד מאומץ - שטרם מלאו לו 21 שנה, או שבהגיעו לגיל 21 לא עמד ברשות עצמו מחמת מום גופני או שכלי, וכל עוד אינו עומד ברשות עצמו מסיבות אלה, אך למעט ילד חורג שאינו סמוך על שולחן הנכה ושמחזק על ידי קרובו מלידה שאינו בן-זוגו של הנכה.
- הורה, ובכלל זה הורה חורג והורה מאמץ, שאין לו זולת הנכה יותר משני ילדים העומדים ברשות עצמם והוא אחד מאלה:

- אב נצרך שטרם מלאו לו חמישים שנה.
- אב ששלמו לו חמישים שנה, ואין לו הכנסה מספקת למחייתו.
- אם שאין לה הכנסה מספקת למחייתה.

- אחות/יתום משני הוריו אשר אין לו זולת הנכה אחות/עומד ברשות עצמו, ומחסורו היה על הנפגע ערב הפגיעה וטרם מלאו לו 18 שנה ואינו משתכר למחייתו, או שבהגיעו לגיל 18 שנה לא עמד ברשות עצמו מחמת מום גופני או שכלי וכל עוד אינו עומד ברשות עצמו מסיבות אלה.

המונחים "אדם שאינו מסוגל להשתכר למחייתו", "אח", "הכנסה מספקת למחיית אדם", "השכר הקובע", "נצרך", ו"עומד ברשות עצמו" המופיעים לעיל מוגדרים בסעיף 1 לחוק הנכים והתקנות לפיו ויפורטו בפרק העוסק בתגמולים.

סעיף 4 לחוק התגמולים מאמץ, בין השאר, גם את סעיף 8 לחוק הנכים אשר קובע כי אם היו לנכה הורה מלידה והורה חורג או מאמץ, שניהם בני מין אחד, לא ייחשב כבן משפחה לעניין חוק זה, אלא אחד מהם. כמו כן קובע הסעיף כי קצין תגמולים רשאי להורות, כי סב או סבה של נכה שמחסורו על הנכה יוכרו כהורים לעניין סעיף זה, ובלבד שלא יוכרו יותר משני הורים זקנים.

הגדרת בן משפחה של נפגע, אשר נפטר עקב פגיעת האיבה,

שאובה מחוק משפחות חיילים שנספו במערכה בשינויים המחויבים. על סמך הגדרה זו ניתן להגדיר בן משפחה של אדם שנספה בפגיעת איבה כאחד מהבאים:

- שפחה שיהיה אשתו של הנספה ביום מותו, ובכלל זה אישה שלפני מות הנספה גרה יחד עמו וביום מותו הייתה ידועה בציבור כאשתו - כל עוד לא נישאה לאחר (להלן - "אלמנה").
- מי שהיה בעלה של הנספה ביום מותה, ובכלל זה גבר שלפני מות הנספה גר יחד עמה וביום מותה היה ידוע בציבור כבעלה - כל עוד לא נישאה לאחר(להלן - "אלמן").

- ילדו של הנספה - ובכלל זה ילד חורג או ילד מאומץ - שלא מלאו לו 21 שנה, או שמחמת מום גופני או שכלי לא עמד ברשות עצמו במות הנספה או בהגיעו לגיל 21 אחרי מותו, וכל עוד אינו עומד ברשות עצמו מסיבות אלה, אך למעט ילד שבמות הנספה מלאו לו 21 שנה ואותה שעה לא היה סמוך על שולחנו, וכן למעט ילד חורג שלא היה בשעת מותו של הנספה סמוך על שולחנו ושהיה מוחזק על-ידי קרובו מלידה שלא היה בן-זוגו של הנספה(להלן - "תום").

- הורהו של הנספה, ובכלל זה הורה חורג והורה מאמץ (להלן - "שכול").
- לעניין פיסקה זו תהיה העובדה שאדם אימץ את הנספה בהיותו קטין חמש שנים לפחות שלא על מנת לקבל פרס - ראייה לאימוץ הנספה על-ידי אותו אדם.

אולם אם היה לנספה הורה מלידה והורה חורג או מאמץ, שניהם בני מין אחד, לא יראו כשכול אלא אותו הורה שקצין התגמולים יחליט עליו לאחר ששוכנע שמחסורו של הנספה היה לאחרונה על אותו הורה או שמחסורו של אותו הורה היה על הנספה סמוך לפטירתו; הורה קצין התגמולים כן, רשאי הוא להורות שישולם תגמול גם להורה האחר אם הוא נצרך.

- אחיו או אחותו של הנספה, יתומים מאב ומאם, שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנה ואין להם אח או אחות העומדים ברשות עצמם, ואשר נתייממו לפני מותו של הנספה, ומחסורם היה על הנספה סמוך לפני מותו, ואין להם הכנסה כדי מחייתם, או שנתייממו לאחר מות הנספה, ואין להם הכנסה כדי מחייתם(להלן - "אח").

המונחים "אדם שאינו מסוגל להשתכר למחייתו", "היום הקובע", "הכנסה כדי מחיה", "השכר הקובע", "מענק", "נצרך", "עומד ברשות עצמו" המופיעים לעיל מוגדרים בסעיף 1 לחוק משפחות החיילים והתקנות לפיו ויפורטו בפרק העוסק בתגמולים.

הגדרת בן משפחה אינה מסתכמת בכך, ישנם בני משפחה נוספים (כגון גרושה של נספה) אשר בנסיבות מסוימות זכאים לזכויות שונות, וישנם בני משפחה האמורים בהגדרה שאינם זכאים לזכויות. כל מקרה יש לבחון לגופו. ההגדרה של בן משפחה פותחת את הדלת, אך אין בה כדי ללמד על היקף הזכויות.

ניתן לקבוע פגישת ייעוץ חינם במשרד זק"א בענ' 1-800-22-30-20

החומר המקצועי נלקח מתוך הספר פגיעות איבה המדריך לנכים ולמשפחות הנספים באדיבות:

רחוב בצלאל 10, ת.ד. 3452 רמת גן, 5213603 סמלון (רב קרוי): 03-5756482, טקס: 03-5759601
www.yavetzad.co.il

עומד יעבץ עו"ד יעבץ ביטון משרד עו"ד yavetzad@gmail.com

יעבץ ביטון משרד עו"ד

OY TB

במשרד זק"א

בענ' 1-800-22-30-20

ייעוץ חינם

במשרד זק"א

והפעם על: חיים ולדר רוצה שהילדים שלכם יסמכו עליכם, בצורה הנכונה

עוד למחשבה טורו של חיים ולדר

כולנו רוצים שהילדים שלנו יסמכו עלינו, אבל לפעמים אנחנו מרגילים אותם לסמוך עלינו שאי אפשר לסמוך עלינו...

עלינו לפעול כך שהילדים שלנו יסמכו עלינו, ולא על חולשותינו

1. השבוע ניצחני ילד אחד בן 11. הוא הגדיר לי בצורה מקורית נושא שאני נתקל בו מדי יום ביומו, אך לא הצלחתי להגדיר אותו בצורה כל כך מושלמת כפי שעשה זאת הילד הקטן והחכם שנפגש עמי ב"מרכז לילד ולמשפחה". מדובר בהגדרה שתטייע לי מכאן ואילך בהדרגת הורים המתקשים להציב גבולות ולהיות דמויות סמכותיות עבור ילדיהם ובטיפול בילדים ועגרים עם נטיות להתעקש, להתעמת, לממש סיפוקים ולהתרחב. נשמע יומרני עבור ילד בן 11? הסכיתו ושמעו.

2. מדובר בילד שמתקשה לקבל סמכויות (או שהוריו מתקשים להיות מולו דמויות סמכותיות, שמתעקש לפרוץ גבולות). ואם לתרגם את זה לשפת המעשה: הוא מצפצף על הוריו צפצוף ארוך, הולך לבית הספר מתי שבא לו אם בכלל בא לו, מתנכל לאחיו הקטנים ומתחצף בצורה בוטה להורים.

איני נבהל מילדים שכאלה. הניסיון שלי מלמד שרובם מתיישרים עם השנים, אם בגלל הדרכה נכונה של ההורים, אם בגלל טיפול בהם, ובעיקר, בגלל שילדים שכאלה אינם עוצרים אף פעם, ובשלב מסוים הם מביאים את הוריהם למקום כל כך הזוי, שמכריח אותם, גם אם היו חלשים, לעצור בחריקה ולחשב לגביהם מסלול מחדש (האחוזים שאינם מתיישרים, מסכנים את כל המשפחה ואת החברה כולה).

הוריו של הילד הגיעו לכמה פגישות בלעדי, בהן קיבלו ההורים בשיטת "ההתנגדות הבלתי אלימה", כיצד להעמיד לו גבולות, וציב לא לאפשר בשום פנים ואופן אלימות מצדו כלפיהם או כלפי הילדים, וכמו כן כיצד לגרום לו לעשות את הדבר הפשוט: ללכת כל יום לבית הספר, דבר שהוא נמנע ממנו באופן עקבי במשך חודשים ארוכים.

הם אכן פעלו על פי ההדרכה, והשבוע הוא "הסכים" להגיע אלי לפגישה.

3. הצגתי את עצמי כמי שמשתדל לסייע לילדים בבעיות חברתיות או משפחתיות ומשתדל להגן עליהם מפני מי שמרע להם. הצעתי לו לשתף אותי אם יש משהו שמפריע לו.

"כן", הוא אומר לי, "אבא שלי אמר לי שהוא יוציא אותי לחדר המדרגות עם חולצת פיגימה".

"באיזו שעה הוא אמר לך את זה?", אני שואל אותו.

"בשעה תשי בבוקר".

"רגע", הוא אומר לי, "זו לא שעה שאתה צריך להיות בבית הספר?".

"כן", הוא אומר. "אני אומר, אבל לא בתא לוי".

"לא", ילד ילד בארץ, אני אומר לו, "לכן כתוב בגמרא 'תינוק בורח מבית הספר', אבל כל הילדים בעולם גם בסין, בסעודיה, בארה"ב ובין הולכים בכל זאת לבית הספר. כי זה מה שהם צריכים לעשות".

"אבל אני עייף אז הולך, ובעת אבא שלי אמר לי שהוא יוציא אותי עם חולצת פיגימה".

אמרתי לו, "איז בטח אתה מתבלבש בזריזות והולך במהירות לבית הספר כדי שלא יעשה זאת".

"לא", הוא אומר לי, "הוא כבר הוציא אותי פעם אחת עם חולצת פיגימה...".

כעת היה תורי להיות בהלם.

4. "תקשיב", אני אומר לו, "יש לי בשורה אחת רעה ובשורה אחת טובה. אני אחתיל ברעה: אני זה שאמרתי לאבא שלך לומר לך, שכך הוא יעשה אם תסרב ללכת לבית הספר. כבר סיפרתי לך שהתפקיד שלי הוא לעזור לילדים ולהגן עליהם. וילד שלא הולך כמה חודשים לבית הספר הוא ילד בסכנה. כי מיטה היא מיתה. ילד כזה מנותק מן העולם ולאחר כמה זמן הוא לא יצליח להתחבר לחברה, גם אם ירצה בכך. לכן, כדי להגן עליך מפני עצמך, אמרתי להורים שלך שאחד הדברים הכי חשובים זה ביקור סדיר. וכשילד לא הולך במשך חודשים לבית הספר (ואני לא מדבר על פעם ב... חייבים להודיע לו שהוא לא יכול להיות בבית הספר) **צריך להיות בבית הספר**, להציב לו שעה שבה הוא צריך להיות מחוץ לבית הספר ושהוא יודע שהוא יבוא עם פיגימה..."

"אהה", הוא אומר לי.

"וכעת לבשורה הטובה".

הוא נשמע מסוקרן.

"הבשורה הטובה היא שאני מייעץ את זה כבר למעלה מעשרים שנה, ואני חושב שמאות ילדים ואולי אפילו אלפי ילדים החלו ללכת לבית הספר וכבר התבגרו והתחתנו והביאו ילדים שהולכים לבית ספר **אבל אתה הראשון שאבא שלו בא מ ת הוציא אותו הנוצה עם חולצת פיגימה. זה לא קרה לי עד היום אף פעם כי הילדים ילד לערי הבינו את המסר, התלבשו והלכו**".

הילד הבין. "איך זה לא קרה אף פעם אם ככה יעצת לכולם לעשות?"

אז הסברתי לו.

"כל הילדים והעגרים שאומרים להם את זה, פשוט אומרים 'טוב, טוב, אני אקום ואצא'. ישנם שמוסיפים בכנס, 'אני אצא, אבל שיהיה לכם ברור: אני לא אלך לבית הספר או לישיבה, וזה בסדר גמור. **העיקר שלא יהיו במיטה שהיא כמו מיתה**. אבל אתה... ובכן, אתה הראשון בעולם שבאמת יצא עם פיגימה. זה משהו שלא קרה לי".

ואז הוספתי בהומור, "בגלל שאתה ראשון, אני חייב לעמוד בפניך. זה מוצא חן בעיני משום מה. אם תסביר לי למה, אני אשקול גם לתת לך פרס. אתה מסקרן אותי".

5. הילד אומר לי: "הייתי עייף. רציתי להמשיך לישון".

אני אומר לו: "ואם הייתי שריפה, גם אז היית רוצה להמשיך לישון?".

"לא", הוא אומר, "אז הייתי מתבלבש מהר ויוצא".

"ולמה פה לא התלבשת מהר ויצאת?".

כאן הילד עונה לי תשובה שבגללה כתבתי את כל הטור הזה: **"כי סמכתי עליהם"**.

לא הייתי בטוח למה הוא מתכוון. ביקשתי שיסביר את דבריו וההסבר שלו הפתיע אותי באמיתותו, בעמקותו והבוננות האדירות שבו.

"ההורים שלי חלשים", הוא אומר לי, **"הם אף פעם לא מילדים לעמוד מולי. גם מול האחים שלי אני יותר חזק מהם. אני סמכתי עליהם שגם עכשיו הם לא יצליחו לעמוד מולי"**.

6. אין לכם מושג כמה שהתלהבתי ממנו. קמתי לפניו בתיאטרליות ואמרתי לו שבדרך כלל אני מלמד ילדים ומחדש להם, וכעת הוא חידש לי חידוש אדיר שיהדהד לדורות הבאים (התכוונתי לכל מילה, והוא הרגיש בזאת). אצתי לארון הספרים ונתתי לו ספר במתנה, ואז שאלתי אותו אם הוא מוכן שאכניס את הוריו והוא יחזור בפניהם על מה שאמר לי.

וכך אכן היה. הוא אמר להורים שלו שהוא יודע שצריך ללכת לבית הספר כל יום ולא להתחצף להורים ובטח שלא להרים עליהם יד, אבל הוא "סמך על החולשה שלהם" וניצל אותה.

המובן להתסתור אותה, כי איבת להפך). סיימנו את הכגישה מהחלטות דרמטיות מאד מצדו, שבאו מתוך הבנה, שכפי שהוא רוצה את ההורים שלו בריאים ולא חולים, עשירים ולא עניים, הוא גם רוצה אותם חזקים ולא חלשים. זה טוב בשבילי. הם הבהירו לו בהמון אהבה שכעת הוא יכול **לסמוך עליהם שלא יניחו לו להישאר במיטה, ולא יניחו לו לפגוע באחיו, והכי לא יניחו לו לפגוע בעצמו**, וזו הייתה אחת מהפגישות המוצלחות והעוצמתיות שזכורות לי.

7. האמת שהיו לי המון תובנות מהפגישה הזו. בעיקר מהמילים המדהימות שנאמרן מתוך תמימות ילדותיות: **"סמכתי עליהם חלשים"**.

זה היה ליגארו משפט שלי. הייתי חלוש (כמותכם) שהוא התכוון להתלונן על הוריו ולומר: "סמכתי עליהם שלא יוציא אותי עם פיגימה", אבל הוא לגמרי התכוון למשמעות הכי עמוקה של זה. משמעות של "סמכתי שהם לא יעזו, כי הם חלשים", (וגם צירף כמה משפטי הוכחה כמו "גם מול האחים שלי הם חלשים").

התובנה העיקרית היא שכל הסיפור של ההתנהלות של הורים ומורים מול ילדים, עומדת על המשפט הזה. אם ילד "יסמוך על ההורים שלו" שהמילה "לא" היא סופית, הוא יהיה רגוע יותר. הוא יציית ולא יהיה ממורמר. אבל אם ילד "יסמוך על ההורים שלו" שישברו את ה"לא", שייכנעו לו, שיהיו מהוססים, שיהיו חלשים, שישנו את ההחלטות שלהם, ובכן, ילד כזה יעשה כראונו ועלול להזיק לעצמו.

החידוש האדיר שהילד חידש לי, הוא שהמשפט "סמכתי עליהם" עשוי להיתפש בצורה ההפוכה מכפי שידענו מעלי עד כה. הוא נוגע בעצב חשוף של כולנו. אנו רוצים שהילדים שלנו "יסמכו עלינו", אבל לפעמים אנחנו מרגיעים אותם ששום ילד לא יעשה כשואף לחצים ומניפולציות אנו נפעל בדרך המנוגדת להיגיון, דרך שהם עצמם יודעים שהיא מזיקה להם.

עלינו לפעול כך שהילדים שלנו "יסמכו עלינו" ולא על חולשותינו. שיסמכו עלינו שתמיד נעשה את הדבר הטוב בשבילם גם אם זהו דבר המנוגד למה שהם מבקשים.

רק ילד להורים כאלה, יחוש **"סמוך ובטוח"**.

דאגה אינה מרוקנת את המחר מבעיות. היא מרוקנת את היום הזה מכוחות.